شیرازه

در موزه تاریخ

نسیم آصف: «در قفس» عنوان تازه‌ترین کتاب مجموعه «زمرد» نشر فنجان است که به تازگی منتشر شده است. زمرد مجموعه‌ای است به قلم فرهود صفرزاده که به سرگذشت موسیقی‌دانان پیشرو و تاثیرگذار ایران می‌پردازد و پیش از این دو کتاب این مجموعه با نام‌های «چرخ بی‌آیین» و «باد خزان» منتشر شده بود که به ترتیب درباره ابوالقاسم عارف قزوینی و غلامحسین درویش بودند. رویکرد نویسنده این مجموعه، این است که در این کتاب‌ها با زبانی ساده و روان به مهم‌ترین ویژگی‌های هنری موسیقی‌دانان ایران بپردازد و او تا جایی که ممکن بوده از منابع دست اول برای روایت سرگذشت موسیقی‌دانان مهم ایران استفاده کرده است. صفرزاده در پیشگفتار کتاب به جمله‌ای مشهور که غالبا درباره ابوالحسن صبا به کار می‌رود اشاره کرده و البته معتقد است که این جمله تنها به یکی از وجوه صبا اشاره دارد: «صبا، مردی که به تنهایی یک ارکستر کامل بود».

صفرزاده می‌گوید که این جمله تنها به جنبه نوازندگی صبا اشاره دارد و دیگر وجوه کاری او را مغفول باقی می‌گذارد. صفرزاده در بخشی از پیشگفتارش درباره وجوه مختلف فعالیت‌های صبا …

میراث فاکنر و هسه

پارسا شهری: «نویسنده‌ای که درباره مردم می‌نویسد وقت خطابه‌نویسی ندارد» این جمله آخرِ نقل‌قولی از فاکنر است که ابتدای مجموعه‌داستانِ «کارآگاه دهکده» آمده است. این کتاب در قالب چهارمین مجلدِ مجموعه «میراث فاکنر» با ترجمه درخور احمد اخوت در نشر افق منتشر شده است. این مجموعه، شش داستان در ژانر کارآگاهی دارد که عناوین‌شان از این قرار است: «مو»، «دود»، «تارک دنیا»، «دستی روی آب‌ها»، «فردا» و «شب غلط بنماید». جدا از داستان‌های احمد اخوت، به‌سیاق دیگر ترجمه‌های مقدمه‌ای بر کتاب نوشته که متنی است خواندنی با عنوان «در آستانه‌ی کتاب» و جز آن چند یادداشت دیگر هم آمده به‌قلمِ مترجم؛ «فیل استونِ فاکنر» و «سالشمار زندگی گاوین استیونز» و «آثاری که گاوین استیونز در آن‌ها حضور دارد». مقدمه یا همان در آستانه‌ی کتاب این‌طور آغاز می‌شود: «هر یاد یادهای دیگر را در من زنده می‌کند. می‌گویم کارآگاه دهکده و یادِ به‌قول فرامرز بهزاد، داستان کوچکِ پزشک دهکده می‌افتم. (می‌بینید این یادها همیشه هست. کافی است بگوییم پزشک دهکده تا اسم فرامرز بهزاد به ذهنم بیاید. همچنین نام مترجم یاد کافکا را در خاطرم زنده می‌کند.» هر شش داستانِ این مجموعه که به‌خاطر ژانر …

گفت‌وگو با محمد دهقانی به مناسبت انتشار کتاب «ناصرخسرو»

شاعر فراموش‌شده

پیام حیدرقزوینی

مجموعه «تاریخ و ادبیات ایران» پروژه گسترده‌ای است که محمد دهقانی چند سالی است مشغول نوشتن آن است و تاکنون بیش از ده عنوان از این مجموعه توسط نشر نی به چاپ رسیده است و عنوان‌های دیگر این مجموعه نیز به مرور منتشر خواهند شد. دهقانی در این مجموعه به سراغ تاریخ و ادبیات ایران پس از اسلام رفته و گزیده‌ای از شاهکارهای ادبی ایران را به همراه شرح و تفسیری مفصل بر هر اثر منتشر می‌کند. این مجموعه به‌روشنی نشان می‌دهد که شاهکارهای ادبی در چه فضای تاریخی پدید آمده‌اند و چقدر از اوضاع زمانه‌شان تأثیر گرفته‌اند و احتمالا چه تأثیری بر آن باقی گذاشته‌اند. بخش اول این مجموعه شامل بررسی زندگی و آثار پنجاه شاعر و متفکر و نویسنده تا پایان قرن هفتم هجری است و تاکنون این عناوین به چاپ رسیده‌اند: «محمدبن زکریای رازی»، «رودکی، پدر شعر فارسی»، «شاهنامه ابومنصوری»، «تاریخ بلعمی»، «دقیقی»، «ترجمه تفسیر طبری»، «کسایی مروزی»، «شاهنامه فردوسی»، «ابوریحان بیرونی»، «فرخی سیستانی»، «منوچهری» و «ناصرخسرو». «ناصرخسرو» یکی از کتاب‌های تازه این مجموعه است که مدتی پیش منتشر شد و جزء آثار مفصل مجموعه تاریخ و ادبیات ایران به شمار می‌رود. دهقانی در مقدمه طولانی کتاب، به معرفی ناصرخسرو و بررسی وضعیت تاریخی زمانه‌اش پرداخته و او را در میان شاعران و متفکران ایران پس از اسلام چهره کم‌نظیری دانسته است که هم به لحاظ ایدئولوژیک و هم به لحاظ ادبی یگانه بوده است. به مناسبت انتشار کتاب «ناصرخسرو» با محمد دهقانی درباره جایگاه و اهمیت ناصرخسرو در ادبیات کلاسیک فارسی گفت‌وگو کرده‌ایم و به وجوه مختلف فکری و ادبی او پرداخته‌ایم. ناصرخسرو، به دلایلی که در این گفت‌وگو آنها را خواهید خواند، چهره فراموش‌شده‌ای است که معمولا کمتر به او توجه شده است. بااین‌حال آثار منثور و منظوم او اهمیت زیادی دارند و او اولین کسی است که «سفرنامه»‌ای درخشان به زبان فارسی نوشته است. «سفرنامه»‌ای با نثری ساده و ستودنی که در آن تصویری زنده و واقعی از روزگار خود به دست داده است.

تاکنون بیش از ده عنوان از مجموعه «تاریخ و ادبیات ایران» به چاپ رسیده و مجموعه وارد عصر غزنوی شده است. بعد از گذشت چند سال از آغاز انتشار این مجموعه و با توجه به اینکه امروز آثار کلاسیک فارسی چندان موردتوجه نیستند، تاکنون بازخورد این …

ناصرخسرو
مجموعه تاریخ و ادبیات ایران
محمد دهقانی
نشر نی

از نوکرانش اجازه نداد که آن را باز کنند و «خودش در حضور پسرش شروع به باز کردن بندهای بسته کرد». بمب منفجر شد و شجاع نظام و پسرش را کشت. نویسندهٔ ناشناس این مطلب در پایان آن تذکر داده است که «مرحوم حیدرخان قبض سفارشی پست‌خانه را... عینا به یکی از دوستان خود فرستاد و چون علامتی از یک واقعه تاریخی است عین قبض سفارشی کلیشه شد». تصویر قبض هم در کنار این مطلب چاپ شده است. قبض نشان می‌دهد که بسته را کسی به نام سیدرضا نه «در شعبان یا رمضان» بلکه دقیقا در نهم شوال ۱۳۲۶ تحویل پست‌خانه تبریز داده است[1]. اما آنچه این قبض و مطلب مربوط به آن را جذاب‌تر می‌کند یادداشتی است که مینوی به خط خود بر آن افزوده و معلوم کرده است که نویسنده مطلب همانا تقی‌زاده است که در زمان ترور شجاع نظام در لندن به سر می‌برده اما با حیدرخان در ارتباط و از دوستان و همکاران معتمد او بوده است. به همین سبب حیدرخان قبض را برای تقی‌زاده می‌فرستد تا ثابت کند که ترور شجاع نظام کار خودش است. یادداشت مینوی از این قرار است:

«این شرح ظاهرا از تقریر آقای تقی‌زاده گرفته و تحریر شده است. ایشان گفتند این سیّد رضا که اسمش روی قبض ذکر شده است سیّد …

بهارِ سرد

شرق: «کبوترانِ روی چمن» رمانی است از وُلفگانگ کوپن، نویسنده آلمانی دهه‌های آغازین پس از جنگ جهانی دوم که با ترجمه اژدر انگشتری در مجموعه ادبیات داستانی نشر بیدگل منتشر شده است. این مجموعه که به‌تازگی در نشر بیدگل راه‌اندازی شده و دبیر آن نصراله مرادیانی است، به ترجمه و انتشار ادبیات داستانی کشورهای مختلف جهان اختصاص دارد. رمان «کبوترانِ روی چمن» بخش اول سه‌گانه‌ای است که به آلمانِ پس از جنگ جهانی دوم می‌پردازد. ترجمه فارسی کتاب با مقدمه‌ای مفصل از دیوید وارد، مترجم انگلیسی این رمان، همراه است. در این مقدمه که نصراله مرادیانی آن را به فارسی برگردانده، تصویری فشرده اما نسبتا جامع از جریان‌های مختلف داستان‌نویسی در آلمان پس از جنگ جهانی دوم به دست داده شده و ضمن ارائه این تصویر، مروری شده است بر زندگی و آثار وُلفگانگ کوپن. در این مرور به سبک نویسندگی کوپن، جایگاه او در ادبیات آلمانی‌زبان، نویسندگانی که کوپن از آنها تأثیر گرفته و درونمایه آثار او پرداخته شده و همچنین به طور مشخص‌تر تصویری از رمان «کبوتران روی چمن» و سبک و درون‌مایه آن ترسیم شده است. در بخشی از این مقدمه از کوپن به‌عنوان نویسنده‌ای نام برده شده که هم از …

عطف

دو قرن داستان کوتاه و هنر معاصر

شرق: «مرگ در جنگل و ۲۵ داستان از نویسندگان دیگر» عنوان مجموعه داستانی از نویسندگان مختلف است که سال‌ها پیش با ترجمه صفدر تقی‌زاده و محمدعلی صفریان منتشر شده بود و به تازگی در نشر نو بازچاپ شده است. این مجموعه شامل بیست‌وشش داستان از نویسندگانی است که در نوشتن داستان کوتاه سرآمد هستند. مترجمان این کتاب، کوشیده‌اند با انتخاب و ترجمه این داستان‌ها نمونه‌هایی از شکل‌های گوناگون داستان کوتاه در دو قرن اخیر به دست دهند. آنها در پیشگفتار کتاب هدف از انتخاب و ترجمه این داستان‌ها را این چنین شرح داده‌اند: «شاید بتوان با مطالعه این داستان‌ها که در کتاب به ترتیب تاریخ زندگی نویسندگانشان آمده‌اند، با سیر تکاملی و پیشرفت تاریخی و فنی داستان کوتاه از قرن نوزدهم تا به امروز آشنایی بهتر و بیشتری پیدا کرد. همچنین می‌توان امیدوار بود که مطالعه این داستان‌ها به علت داشتن درونمایه‌ای انسانی و اجتماعی، و نیز به علت ساختمان فنی و ارزش و اعتبار تجربی و ارایه سبک‌های متنوع و امکان‌های گوناگون این قالب ادبی، بتواند برای نویسندگان نوپا و بااستعداد امروز سودمند واقع شود.» مترجمان همچنین در …